

Lillehammer kommune

Vann og avløp

Prosjekt:

VA-anlegg Industrigata

Sanering av kommunale vann & avløpsledninger

Del II - Kontraksgrunnlag

1	17.06.20	For anskaffelse – revidert kap. E	EB	MH	EB
0	08.06.20	For anskaffelse	EB	MH	EB
Rev.	Dato:	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontroll	Godkjent
.					

Innhold

A	Generell del	6
A.1	Innledning	6
A.2	Kort om kontraksarbeidets omfang	6
A.3	Organisasjon og entreprisemodell	8
A.3.1	Entreprisepopdeling	8
A.3.2	Byggherrens organisering av prosjektet	8
A.3.3	Entreprenørens organisasjon	8
A.3.4	Underentreprenører	8
A.4	Dokumentliste	9
B	Kontraksbestemmelser	10
B.1	Alminnelige kontraksbestemmelser	10
B.2	Spesielle kontraksbestemmelser for Lillehammer kommune	10
B.2.1	Underentreprenør, underleverandør, innleid og utsendt arbeidstaker	10
B.2.2	Kontraksdokumenter (se NS 8406, pkt 4)	10
B.2.3	Varsler (se NS 8406, pkt 7) og endringsordre (se NS 8406, pkt 19)	10
B.2.4	Sikkerhetsstillelse (se NS 8406, pkt 8)	10
B.2.5	Forsikring (se NS 8406, pkt 9)	11
B.2.6	Bruk av underentreprenør (se NS 8406, pkt 12)	11
B.2.7	Priser (se NS 8406, pkt 23)	11
B.2.8	Basis for priser i kontrakten (se NS 8406, pkt 23)	11
B.2.9	Prisregulering (se NS 8406, pkt 23.1)	11
B.2.10	Mengdekontroll (se NS 8406, pkt 23.2)	12
B.2.11	Regningsarbeider (se NS 8406, pkt 23.4)	12
B.2.12	Omlegging eller brukstakelse ved gjennomføring av kontraksarbeidet (se NS 8406, pkt 24)	13
B.2.13	Faktura for sluttoppgjør (se NS 8406, pkt 25)	13
B.2.14	Fristforlengelse (se NS 8406, pkt 26)	13
B.2.15	Krav til sluttdokumentasjon og uavhengig kontroll av VA – anlegg	13
B.2.16	Utdypende krav til faktura	13
B.3	Seriøsitesbestemmelser Lillehammer kommune	14
B.3.1	Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)	14
B.3.2	HMS-kort	14
B.3.3	Krav om betaling til bank	15
B.3.4	Krav til bruk av lærlinger	15
B.3.5	Pliktig medlemskap i StartBANK eller tilsvarende leverandørregister	15
B.3.6	Adgang til revisjon	16
B.3.7	Bruk av innleide/arbeidskraft fra bemanningsforetak	16
B.3.8	Bruk av faglærte håndverkere	16
B.3.9	Begrensing i antall ledd underleverandører	17
B.3.10	Krav til lønns- og arbeidsvilkår	17
B.3.11	Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring	18
B.3.12	Krav om tilgang til og overføring av data fra leverandør	18
B.3.13	Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel/forbud mot kontant betaling	19
B.3.14	Kjøp av produkter og tjenester produsert på jord som Israel okkuperer fra Palestina	19
B.3.15	Bruk av Fairtradeprodukter	19

B.3.16	Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser	19
C	Tekniske krav	20
C.1	Tekniske rammebetingelser	20
C.1.1	Ytre miljø – prosjektspesifikke krav	20
C.1.1.1	Tidsbegrensninger	20
C.1.1.2	Andre forhold	20
C.1.2	Ytre miljø – generelle krav fra Lillehammer kommune	20
C.1.2.1	Hensyn til omgivelsene	20
C.1.2.2	Rive- og rehabiliteringsarbeider	20
C.1.2.3	Trematerialer	21
C.1.2.4	Avfallshåndtering	21
C.1.3	Andre rammebetingelser	21
C.2	Teknisk beskrivelse	21
C.3	Tegninger og modeller	21
C.3.1	Tegninger	21
C.3.2	BIM-modell	21
C.4	Tekniske referansedokumenter	21
D	Krav til byggeprosessen	22
D.1	Administrative rutiner	22
D.1.1	Helse, miljø og sikkerhet	22
D.1.2	Kommunikasjon i prosjektet	22
D.1.3	Møter	22
D.1.3.1	Byggemøter	22
D.1.3.2	Oppstartmøte	22
D.1.4	Distribusjon av tegninger og annet arbeidsgrunnlag	23
D.1.5	Fakturering	23
D.2	Kvalitetssikring	23
D.2.1	Kvalitetsplan	23
D.2.2	Dokumentasjon	24
D.2.2.1	Sjekkliste	24
D.2.2.2	Rapportering	24
D.2.2.3	Sanksjoner knyttet til mangelfull kvalitetsrapportering	24
D.3	Sikkerhet, Helse og arbeidsmiljø (SHA)	25
D.3.1	Generelt	25
D.3.2	Koordinator for utførelsesfasen	25
D.3.3	Hovedbedrift	25
D.3.4	Spesielle krav for Lillehammer kommune	25
D.3.4.1	Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-plan)	25
D.3.4.2	Forhåndsmelding til Arbeidstilsynet	25
D.3.4.3	Føring av oversiktsliste	25
D.3.4.4	Opplæring og kompetanse	26
D.3.4.5	Risikovurdering	26
D.3.4.6	Arbeidsvarsling	27
D.3.4.7	Personlig verneutstyr	27
D.3.4.8	Kjemiske produkter	27
D.3.4.9	Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet	27
D.3.4.10	Vernerunder, kontrollrutiner og merking	28
D.3.4.11	Grøfteplaner	28
D.4	Øvrige krav til byggeprosessen	28
D.4.1.1	Bruk av innleid arbeidskraft	28
D.4.1.2	Anvendt arbeidskraft	28
D.4.2	Innrapportering av utenlandske arbeidere	29

D.4.3	Dokumentasjon	29
D.4.3.1	Sluttdokumentasjon/FDV-dokumentasjon	29
D.4.4	Rapportering, dokumentasjon og sanksjoner for SHA og YM	29
D.4.4.1	Plan for håndtering av uønskede hendelser	29
D.4.4.2	Rapportering og varslings av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser	30
D.4.4.3	Dokumentasjon	31
D.4.4.4	Avviksbehandling, rapportering og debrifing	31
D.4.4.5	Byggherrens sanksjonsrett	32
D.4.5	Offentlig omtale av prosjektet	32
D.4.6	Andre krav	32
D.4.6.1	Personell	32
D.4.6.2	Opplysninger gitt i tilbudet	32
D.4.6.3	Uavhengig kontroll	33
D.4.6.4	CoVid-19	33
E	Frister og dagmulker	34
E.1	Frister	34
E.1.1	Fysiske arbeider	34
E.2	Dagmulker	34
E.3	Framdriftsplanlegging	34
E.3.1	Rekkefølgebestemmelser / koordinering mot andre prosjekter	35
F	Vederlaget	36
F.1	Prissammenstilling	36
F.2	Regningsarbeider	37
F.2.1	Mannskap	38
F.2.2	Maskiner	39
F.3	PÅSLAG FOR SIDE-OG UNDERENTREPRENØRER	39
F.4	ØPSJONER	39
F.5	Regulering	40
F.5.1	Prisregulering:	40
G	Oppdragsgivers ytelser	41
G.1	Riggplass	41
G.2	Tilknytninger til offentlig nett, el m.m	41
G.3	Stikningsdata	41
G.4	Arbeidstegninger	41
	Vedlegg	42

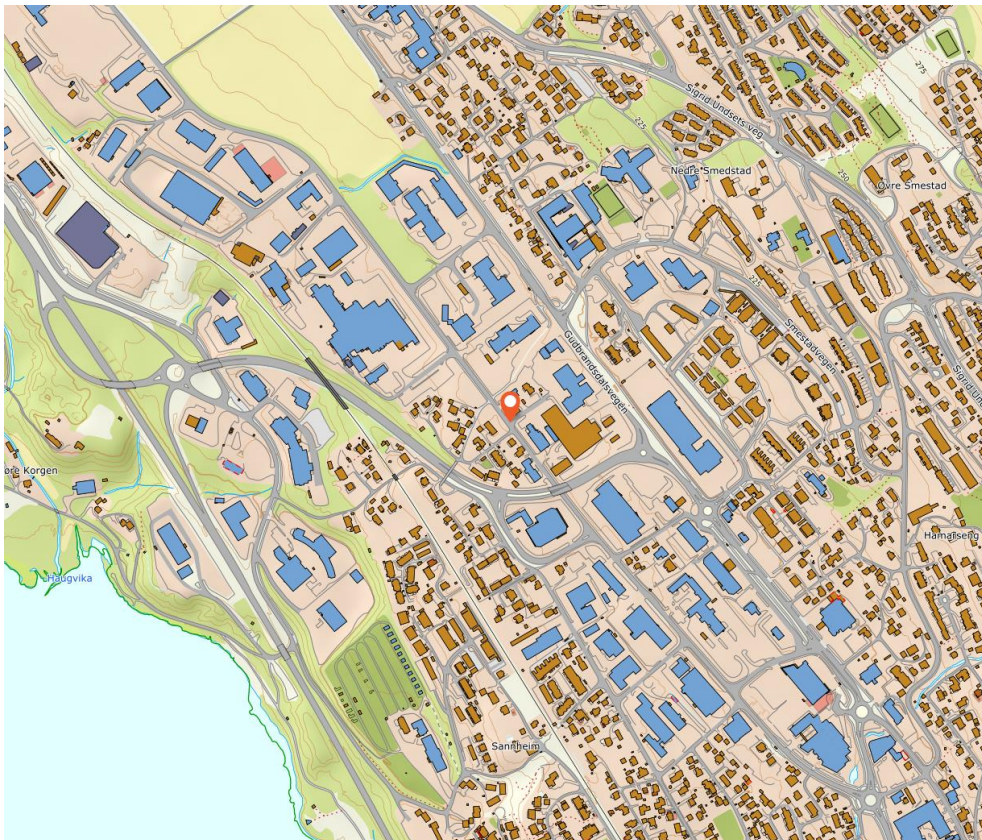
A

Generell del

A.1 INNLEDNING

Prosjektet består av sanering av vann- og avløpsledninger i Industrigata, nye vann- og avløpsledninger til tomt for nye Lillehammer brannstasjon, breddeutvidelse og gatelys i Smerudstien og nytt kryss med fotgjengerovergang ved Smerudstien/Industrigata.

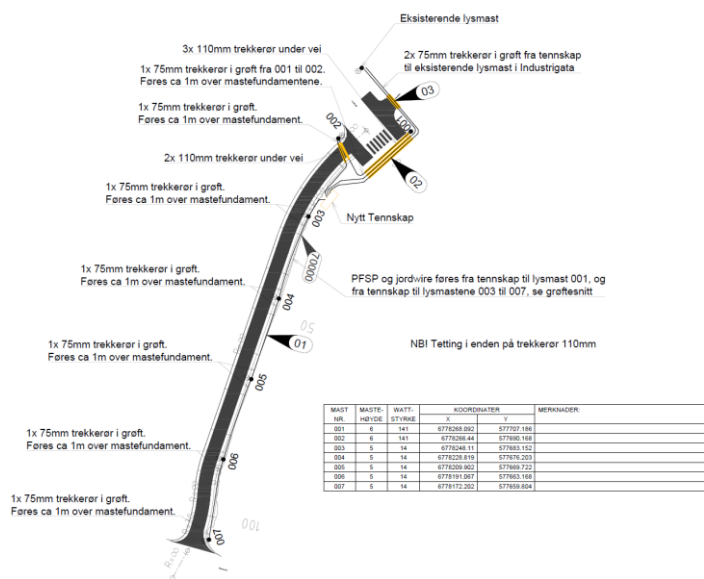
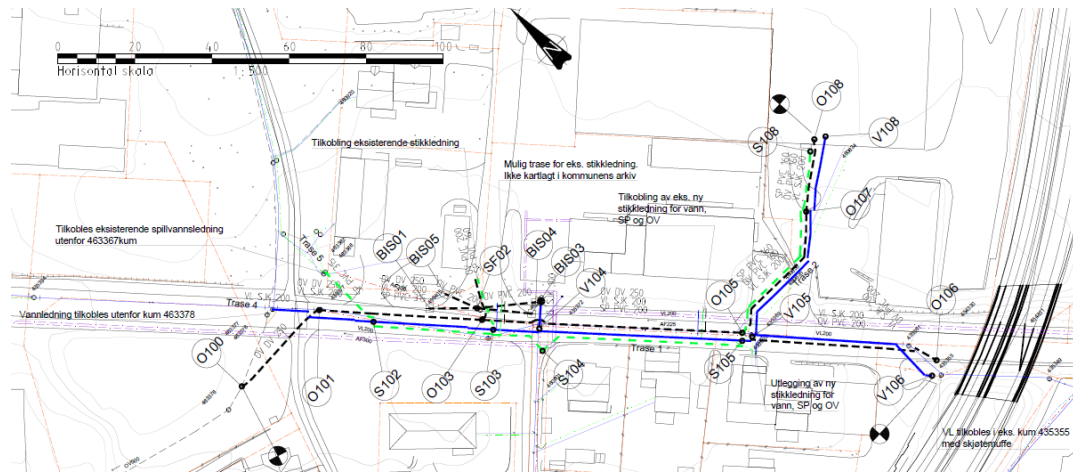
Anleggsstedet ligger i og ved Industrigata, nord i Lillehammer sentrum.

A.2 KORT OM KONTRAKTSARBEIDETS OMFANG

I forbindelse med bygging av nye Lillehammer brannstasjon skal Lillehammer kommune skifte ut ca. 200m vannledninger og felles avløpsledninger med nye vann-, overvanns-, og spillvannsledninger i Industrigata. Det skal også anlegges ca. 60m nye vann, overvanns-, og spillvannsledninger fra Industrigata og opp til tomt for ny brannstasjon.

Samtidig skal søndre del av Smerudstien, fra Industrigata til overgang over FV. 213, lengde ca. 100m breddeutvides og få gatelys, totalt 5 stk. lyspunkt. Krysset Industrigata / Smerudstien skal også oppgraderes med ny fotgjengerovergang og 2 stk. lyspunkt med intensivbelysning.

MAST NR.	MASTE HØYDE	WATT- STYRKE	KOORDINATER	MERKNADER
001	5	141	6776268.002	57707.186
002	5	141	6776268.44	57706.168
003	5	14	6776268.11	57705.152
004	5	14	6776268.819	57705.203
005	5	14	6776269.962	57709.722
006	5	14	6776191.687	57703.169
007	5	14	6776172.202	57699.864

A.3 ORGANISASJON OG ENTREPRISEMODELL

A.3.1 *Entrepriseoppdeling*

Denne entreprisen er en utførelsesentreprise organisert som en generalentreprise.

A.3.2 *Byggherrens organisering av prosjektet*

Rolle	Navn (firma, person)
Byggherre	Lillehammer kommune
Byggherrens representant	
Prosjektleder (PL)	Elisabeth Børde, Lillehammer kommune
Byggeleder (BL)	
Koordinator i prosjekteringsfasen	Norconsult
Koordinator i utførelsesfasen	
Hovedbedrift	
Rådgiver	Norconsult

Alle henvendelser mellom entreprenøren og byggherren skal gå gjennom byggherrens representant, dersom annet ikke er avtalt.

Alle henvendelser mellom entreprenøren og byggherrens engasjerte rådgivere skal gå gjennom byggherrens representant, dersom annet ikke er tydelig bestemt.

A.3.3 *Entreprenørens organisasjon*

Entreprenørens organisasjonsplan med nøkkelfunksjoner og hvem som innehar disse, fremkommer av vedlegg 4.

Organisasjonsplanen skal vise forbindelse mellom entreprenørens prosjektorganisasjon og de øvrige ledd i dennes virksomhet.

(Fylles ut etter valg av entreprenør)

A.3.4 *Underentreprenører*

(Fylles ut etter valg av entreprenør)

Firmanavn	Ansvarsområde

A.4 DOKUMENTLISTE

Kontraktsgrunnlag

Avtaledokument

- A Generell del
- B Kontraksbestemmelser
- C Tekniske krav
- D Krav til byggeprosessen
- E Frister og dagmulkter
- F Vederlaget
- G Oppdragsgivers ytelser

Vedlegg:

1. Mengdebeskrivelse
2. Anbudstegninger og tegningsliste
3. Byggherrens SHA-plan
4. Entreprenørens organisasjonsplan
5. Tillatelse til nærføring langs FV213 m/vedlegg
6. Tillatelse til kryssing og nærføring Lillehammer kommune
7. Erklæring om solidaransvar ved arbeidsfellesskap (evt)
8. Ev. andre dokumenter

B Kontraksbestemmelser

B.1 ALMINNELIGE KONTRAKTSBESTEMMELSER

Som alminnelige kontraksbestemmelser gjelder Norsk Standard NS 8406:2009 "Forenklet norsk bygge- og anleggskontrakt".

B.2 SPEIELLE KONTRAKTSBESTEMMELSER FOR LILLEHAMMER KOMMUNE

B.2.1 Underentreprenør, underleverandør, innleid og utsendt arbeidstaker

Underentreprenør: Entreprenør som har påtatt seg utførelsen av en del av de forpliktelser som omfattes av hovedentreprenørens kontrakt med byggherren.

Underleverandør: Leverandør som har påtatt seg leveransen av en del av de forpliktelser som omfattes av hovedentreprenørens kontrakt med byggherren, og behandles kontraktmessig på samme måte som underentreprenør.

Innleid arbeidstaker: Arbeidstaker som er stilt til disposisjon for oppdragsgiver, uten selvstendig ansvar for det utførte arbeidet.

Utsendt arbeidstaker: Arbeidstaker som i et begrenset tidsrom arbeider i et annet land enn det arbeidsforholdet vanligvis er knyttet til, jf. aml § 1-7.

B.2.2 Kontraktdokumenter (se NS 8406, pkt 4)

Er det motstrid mellom bestemmelser i de enkelte dokumentene nevnt i NS 8406, går spesielle bestemmelser foran generelle bestemmelser, og bestemmelser utarbeidet særskilt for kontrakten, foran standardiserte bestemmelser.

Utførelse som bare er angitt på tegning, men som også burde ha vært angitt i beskrivelsen eller mengdefortegnelsen, omfattes ikke av kontrakten.

B.2.3 Varsler (se NS 8406, pkt 7) og endringsordre (se NS 8406, pkt 19)

Varsel fra entreprenøren skal inneholde entydig merking, entreprenørens beskrivelse av avvik samt fremdrifts- og kostnadskonsekvenser, entreprenørens dato og underskrift. Kostnadskonsekvenser må spesifiseres i underpunkter: Enhetspris i kontrakten, justert enhetspris, fastpris eller regningsarbeid.

Igangsettelse av tilleggsarbeider kan ikke foretas før det foreligger skriftlig endringsordre fra byggherren. Endringsordre utstedes normalt etter prisforespørsel fra byggherren eller varsel/endringsmelding fra entreprenøren.

B.2.4 Sikkerhetsstillelse (se NS 8406, pkt 8)

Sikkerhet skal stilles av bank, forsikringsselskap eller annen kredittinstitusjon som godkjennes av byggherren. Som sikkerhet aksepteres også garantibeløpet plassert på sperret konto til fordel for byggherren. Renter tilfaller i slike tilfeller entreprenøren.

For arbeidsfellesskap skal sikkerhet stilles på vegne av arbeidsfellesskapet, ikke de enkelte deltakende firmaer.

Entreprenøren skal levere byggherren dokumentasjon på sikkerhetsstillelsen før kontraktsarbeidene starter og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren stiller ikke sikkerhet.

B.2.5 Forsikring (se NS 8406, pkt 9)

Entreprenøren skal levere byggherren kopi av forsikringsbevis før kontraktsarbeidene starter og ikke senere enn 28 dager etter at kontrakt er inngått.

Byggherren skal oppdateres med kopi ved endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

B.2.6 Bruk av underentreprenør (se NS 8406, pkt 12)

Entreprenøren plikter å gi byggherren slik informasjon om underentreprenørens økonomi, finansielle stilling, kapasitet og tekniske kompetanse, inklusive dokumentasjon på registreringer (Brønnøysundregisteret, autorisasjon for arbeider etc) som er nødvendig for at byggherren skal kunne vurdere spørsmål om godkjennelse.

Entreprenøren skal videreføre alle aktuelle krav og bestemmelser i denne kontrakten til underentreprenørene.

B.2.7 Priser (se NS 8406, pkt 23)

Prisene skal være i norske kroner.

Prisene skal inkludere alle kostnader for utførelse av arbeidet. Kostnader til arbeidsvarsling, trafikkavvikling og alle nødvendige sikkerhetstiltak skal være inkludert. Prisene skal også inkludere eventuelt svinn, undermål, overmasser o.l. Løpende driftsutgifter (vannavgift, fortausavgift, havneavgift, renovasjon o.l.) som er knyttet til entreprenørens produksjon skal inkluderes i prisene.

Prisene skal inkludere kostnader tilknyttet øvrige krav og kontraktsbestemmelser som ikke nødvendigvis er relatert til egen prosess i konkurransegrunnlaget, eksempelvis:

- utarbeidelse av faseplaner, fremdriftsplaner og øvrige planer
- oppfølging, inspeksjoner, kontroll, dokumentasjon og rapportering
- ivaretagelse av helse, miljø og sikkerhet
- deltakelse i møter, faglige samlinger, kurs

B.2.8 Basis for priser i kontrakten (se NS 8406, pkt 23)

Kontrakten er basert på de offentlige bestemmelser (påbud, forbud o.l.) som var kunngjort 14 dager før tilbudsfristen og der dato for ikrafttredelse framgår av kunngjøringen.

Endringer av slike forutsetninger, som ikke dekkes av annen indeksregulering, gir partene rett til regulering av kontraktssum.

B.2.9 Prisregulering (se NS 8406, pkt 23.1)

Endringer i prisnivå etter tilbudsfristens utløp, gir ikke rett til tillegg til eller fradrag fra kontraktens priser overensstemmende med regler for regulering av kontraktssum i NS 8406.

Unntak gjelder ved vesentlige endringer i valutakurs (minimum +/- 5%), som gir grunnlag for prisjustering for varer i kontrakten som importeres fra utlandet. Ved slik endring skal valutakurs ved kontraktsdato brukes som basis, og regulere hele differansen mot valutakurs ved betalingsdato

B.2.10 Mengdekontroll (se NS 8406, pkt 23.2)

Som tillegg til 8406 punkt 23.2 gjelder følgende.

For regulerbare poster skal entreprenøren kontrollregne tilbudets mengder før igangsetting/bestilling. Dette for å sikre korrekte bestillingsmengder.

Oppgitte mengder er regulerbare hvor intet annet er angitt. RS-poster reguleres ikke, men kan utgå. Endelig avregningssum bestemmes på grunnlag av tilbudets enhetspriser, og de oppmålte/prosjekterte og kontrollerte mengder etter angitte måleregler. Terreng og eventuelt fjell skal registreres som grunnlag for avregning. Dette skal gjøres av entreprenøren og byggherren skal varsles om utførelse av dette i rimelig tid i forkant.

For de deler av utførelsen som ikke senere lar seg kontrollmåle og entreprenøren ikke har varslet byggherren i tide, kan entreprenøren bare kreve oppgjør for slike mengder som byggherren måtte forstå har medgått. Hvis byggherren unnlater å møte til tross for rimelig varsel, er han bundet av entreprenørens målinger med mindre det er åpenbart at målingen er uriktig eller at krav om byggherrens deltakelse åpenbart er urimelig.

B.2.11 Regningsarbeider (se NS 8406, pkt 23.4)

Byggherren kan alltid styre utførelsen av regningsarbeider.

Regningsarbeider skal avtales skriftlig før arbeidet påbegynnes med mindre annet er avtalt. Entreprenøren plikter å varsle byggherren når regningsarbeidene begynner.

Regningsarbeider gjøres opp etter medgåtte timer for mannskap og maskiner.

Timeprisene for mannskap og maskiner skal inkludere alle entreprenørens samlede utgifter og påslag, herunder både sentral og lokal administrasjon og stedlig arbeidsledelse.

Det betales bare for effektive timer med avrundning til 0,5 time.

Det betales ikke for ventetid, transport, maskinstell og reparasjon.

Eventuell prisregulering foretas iht. kontraktens bestemmelser.

Timepriser mannskap

Timepriser for mannskap inkluderer verneutstyr, håndverktøy og bærbart utstyr som strømaggregat, motorsag o.l.

Tillegg for overtidsarbeid skal ikke honoreres uten at dette på forhånd er godkjent av byggherren.

Timepriser maskiner

For byggherrens innleie av entreprenørens egne og innleide maskiner, betales i henhold til entreprenørens liste over maskintimepriser.

For ventetid som skyldes byggherrens forhold betales 50 % av de oppgitte timepriser for maskiner eksklusiv fører. Førerlønn settes lik timepris for mannskap. Entreprenøren plikter å disponere fører til annet arbeid dersom førerlønn skal belastes byggherren. Belastning for førerlønn skal avklares med byggherren på forhånd.

Ved lengre tids sammenhengende innleie, varighet over 100 timer pr. maskintype skal gis en rabatt på 20 % på maskintimepriser. Rabattsatsen brukes på de overskytende timene over 100 timer.

Maskiner som benyttes, men som ikke er prissatt på entreprenørens liste over maskintimepriser, avregnes etter den pris som er oppgitt på den maskin som ligner mest, eventuelt med en middelverdi mellom priser for lignende maskiner på listen.

Materialer

Medgåtte materialer innkjøpt av entreprenøren, betales i henhold til faktura fratrukket eventuelle rabatter med 12 % tillegg for administrasjon og fortjeneste.

Byggherrens rett til innsigelse

Selv om byggherren ikke innen 14 dager etter at han mottok oppgavene over arbeidstid og materialforbruk har fremsatt skriftlig innsigelse, er retten til å fremsette innsigelser i behold dersom entreprenøren ved avregningen ikke har overholdt reglene i NS 8406, pkt. 23.4.

B.2.12 Omlegging eller brukstakelse ved gjennomføring av kontraksarbeidet (se NS 8406, pkt 24)

Omlegging eller brukstakelse av deler av kontraksarbeidet, i forbindelse med gjennomføringen av entreprenørens arbeider eller anlegget som entreprenørens arbeider er en del av, innebærer ikke overtakelse eller inntreden av overtakelsesvirkninger. Forut for omlegging eller brukstakelse kan partene avtale at det skal avholdes befarig eller på annen måte foretas dokumentasjon av det som tas i bruk.

B.2.13 Faktura for sluttoppgjør (se NS 8406, pkt 25)

Viser sluttoppgjøret, inklusiv tilleggsnotaer, for utført arbeid basert på kontraktens prisgrunnlag, en økning på mer enn 10 % av kontraktssummen, reguleres kontrakten som følge av økte driftskostnader. Postene i rigg og drift kapittelet tillegges i så fall 10 % av utført arbeid over 10 % av kontraktssummen.

B.2.14 Fristforlengelse (se NS 8406, pkt 26)

Akseptert fristforlengelse i forhold til én delfrist medfører ikke tilsvarende eller annen fristforlengelse i forhold til senere frister uten at dette uttrykkelig fremgår av entreprenørens krav om fristforlengelse og byggherrens aksept.

Dagmulkt for overskridelse av en delfrist fortsetter å løpe også om andre, senere dagmulktbelagte delfrister overskrides.

B.2.15 Krav til sluttdokumentasjon og uavhengig kontroll av VA – anlegg

Trykkprøving og desinfeksjon skal utføres av uavhengig tredjepart. Tredjeparts firma skal anskaffes av entreprenøren, og skal inngå i prisbærende poster i entreprenørens tilbud. Byggherren skal godkjenne firma før utførelse.

Utskrift fra prøvingsutstyr/ desinfiseringsutstyr skal legges ved dokumentasjonen. Entreprenøren skal varsle byggherren minimum ei uke før prøving skal gjennomføres.

B.2.16 Utdypende krav til faktura

For arbeider som utføres etter medgått tid eller etter fastpris, skal faktura fra Leverandøren blant annet inneholde egne varelinjer for Leverandør og underleverandør(er). Leverandør må benytte et varenummersystem hvor det klart fremgår hvem som er hovedleverandør og underleverandør(er).

Nødvendig fakturagrunnlag slik som timelister, målinger mv. skal medfølge og være attestert iht. avtalt prosedyre.

Ved uenighet om kravets berettigelse og /eller ved helt eller delvis frafall av krav, skal Leverandør sende kreditnota for hele fakturabeløpet, samtidig som det utstedes to nye fakturaer for hhv. omtvistet og uomtvistet krav.

Dersom Leverandør ikke leverer faktura i tråd med denne bestemmelsen, anses ikke tilsendt faktura som mottatt hos Oppdragsgiver. Avtalt betalingsfrist gjelder først når Oppdragsgiver har mottatt faktura i henhold til denne bestemmelsen.

B.3 SERIØSITESBESTEMMELSER LILLEHAMMER KOMMUNE

Vedtatt av Lillehammer kommunestyre, 20. juni 2019.

B.3.1 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Leverandøren skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølovgivning med tilhørende forskrifter, Oppdragsgivers SHA-plan og Oppdragsgivers eller koordinators anvisninger. Leverandøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter. Relevante deler av Oppdragsgivers SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, leverandørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt skal alle Leverandørens nøkkelpersoner i prosjektet forstå og kunne gjøre seg godt forstått på norsk. Leverandøren skal sørge for at arbeidere han og eventuelle underleverandører benytter kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

Minst én av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.

Alle på arbeidsplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA (Sikker jobbanalyse), sikkerhetsdatablader og varselskilter på arbeidsplassen, samt bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr mv. som vedkommende benytter i arbeidet. Materialet skal foreligge på et språk vedkommende arbeider forstår godt, såfremt arbeideren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

Ved brudd på ovennevnte plikter har Oppdragsgiver rett til å stanse arbeidene for Leverandørens regning og risiko i den utstrekning Oppdragsgiver anser det nødvendig. Leverandørens forsinkelse som følge av stansing gir Oppdragsgiver rett på eventuell dagmulkt etter kontraktens bestemmelser om forsinket levering.

Oppdragsgiver kan heve avtalen dersom Leverandøren vesentlig misligholder ovennevnte plikter og ikke retter forholdene innen rimelig frist. Ved gjentatte mislighold kan Oppdragsgiver heve avtalen selv om leverandøren retter forholdene. Dersom Oppdragsgiver hever kontrakten med Leverandøren, kan Oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg Leverandørens kontrakter med underleverandører.

Ved tilsvarende brudd hos underleverandøren, kan Oppdragsgiver kreve at Leverandøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje for Leverandørens regning og risiko.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.2 HMS-kort

Alle som utfører arbeid for Leverandøren på byggeplassen, skal bære lett synlig og gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet. Ordrebekreftelse, søknadsskjema o.l. aksepteres ikke som HMS-kort. Leverandøren skal for egen regning og risiko bortvise personer som ikke har HMS-kort.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelse.

B.3.3 Krav om betaling til bank

Lønn, oppgjør og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører, innleide og selvstendige oppdragstakere skal utbetales til den enkeltes konto i bank.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelse.

B.3.4 Krav til bruk av lærlinger

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 10 % av arbeidede timer innenfor fagområder med behov for lære plasser utføres av lærlinger.

Utenlandske leverandører kan oppfylle kravet ved å benytte lærlinger som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingordning i Norge eller tilsvarende ordning i opprinnelseslandet. Dersom opprinnelseslandet ikke har en lærlingordning, kan kravet oppfylles ved å benytte praksiselev fra en opplæringsordning i opprinnelseslandet.

Kravet kan oppfylles av Leverandøren og en eller flere av hans underleverandører.

En leverandør som er tilknyttet en lærlingordning og som kan dokumentere reelle forsøk på å inngå lærekontrakt uten å lykkes, skal av Oppdragsgiver anses for å ha oppfylt kravet om bruk av lærling. En leverandør som er tilknyttet en lærlingordning og har inngått lærekontrakt, men som på grunn av forhold som skyldes lærlingen ikke kan benytte vedkommende under leveransen, skal av Oppdragsgiver anses for å ha oppfylt vilkåret om bruk av lærling dersom Leverandøren kan dokumentere reelle forsøk på å inngå ny lærekontrakt uten å lykkes. Der gjenstående kontraktsperiode er mer enn tre måneder, anses kravet kun oppfylt dersom Leverandøren med jevne mellomrom gjør reelle forsøk på å inngå ny lærekontrakt.

Leverandøren skal ved oppstart, og på anmodning under gjennomføringen av kontraktsarbeidet, levere plan for hvordan kravene vil bli oppfylt. Ved kontraktsopphør skal det fremlegges oversikt over antall lærlingetimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Oppdragsgiver kan holde tilbake inntil 1 prosent av det samlede vederlaget for kontraktsarbeidet dersom ovennevnte plikter misligholdes, eller det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntreffe, og forholdet ikke blir rettet innen en rimelig frist gitt ved skriftlig varsel fra Oppdragsgiver.

Ved vesentlig mislighold av ovennevnte plikter, eller der det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntre, kan Oppdragsgiver, med rimelig varsel, stanse arbeidene for Leverandørens regning og risiko, eller heve kontrakten. Dersom Oppdragsgiver hever kontrakten med Leverandøren, kan Oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg Leverandørens kontrakter med underleverandører.

Manglende oppfyllelse av ovennevnte krav gir Oppdragsgiver rett til prisavslag på 1 prosent av det samlede vederlaget for kontraktsarbeidet.

B.3.5 Pliktig medlemskap i StartBANK eller tilsvarende leverandørregister

Leverandøren skal ved kontraktsinngåelse oppgi StartBANK ID eller fremlegge kopi av registreringsbevis fra StartBANK eller tilsvarende leverandørregister som inneholder oppdatert og kontrollert leverandørinformasjon. Leverandøren skal gi leverandørregisteret fullmakt til å innhente SKAV-info (skatte- og avgifts informasjon) i hele kontraktsperioden.

B.3.6 Adgang til revisjon

Oppdragsgiver, eller tredjepart engasjert av Oppdragsgiver, kan for å undersøke om kontraktens krav blir oppfylt, gjennomføre revisjon av Leverandøren og eventuelle underleverandører i perioden fra kontraktsinngåelse til seks måneder etter at slutfaktura er betalt. Denne adgangen omfatter også kontrakter og dokumentasjon i underliggende ledd.

Leverandøren skal vederlagsfritt stille nødvendige ressurser og dokumentasjon til disposisjon for Oppdragsgivers kontroll. Medvirknings- og dokumentasjonsplikten omfatter også underleverandører.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.7 Bruk av innleide/arbeidskraft fra bemanningsforetak

Leverandøren skal sørge for at personell fra bemanningsforetak som Leverandøren benytter til å oppfylle kontrakten med Oppdragsgiver, har arbeidskontrakter som sikrer disse tariffønn e.l. mellom etterfølgende oppdrag - enten oppdragene er for Oppdragsgiver eller andre - så lenge kontraktsperioden mellom Leverandøren og Oppdragsgiver varer.

Brudd på bestemmelsen kan påberopes av både Oppdragsgiver og den enkelte ansatte som grunnlag for erstatning fra Leverandøren.

B.3.8 Bruk av faglærte håndverkere

Ved utførelsen av kontraktsarbeidet skal minimum 50 % av arbeidede timer innenfor bygg- og anleggsgagnene (de fag som omfattes av utdanningsprogrammet for bygg- og anleggsteknikk samt anleggsgartnerfaget) samlet utføres av personer med fagbrev, svennebrev eller dokumentert fagopplæring i henhold til nasjonal fagopplæringslovgivning eller likeverdig utenlandsk fagutdanning.

Det skal være fagarbeidere i alle ovennevnte fag. Inntil 10 % av kravet kan oppfylles ved at arbeidede timer er utført av personer som er under systematisk opplæring og er oppmeldt, for første gang, etter kravene i Praksiskandidatordningen, jf. opplæringsloven § 3-5, eller etter tilsvarende ordning i annet EU/EØS-land.

Leverandøren skal etter kontraktsinngåelsen redegjøre for hvordan kravet vil bli oppfylt, samt jevnlig oversende bemanningsplaner og rapporter som viser oppfylleelsesgraden. Ved kontraktsavslutning skal det fremlegges oversikt over antall fagarbeidertimer. Timelister skal fremlegges på anmodning.

Leverandøren skal levere sluttrapport som dokumenterer at leverandøren har oppfylt kontraktskravet.

Manglende oppfyllelse av ovennevnte krav, gir Oppdragsgiver rett til å holde tilbake inntil 1 prosent av det samlede vederlaget for kontraktsarbeidet.

Ved brudd på pliktene i første avsnitt, kan Oppdragsgiver enten kreve erstatning tilsvarende besparelsen Leverandøren har oppnådd ved bruddet, eller forholdsmessig prisavslag på inntil 1 prosent av det samlede vederlaget for kontraktsarbeidet.

Ved vesentlig mislighold av pliktene i første og annet avsnitt, eller der det er grunn til å tro at slikt mislighold vil inntre, kan Oppdragsgiver med rimelig varsel stanse arbeidene for Leverandørens regning og risiko eller heve kontrakten.

Dersom Oppdragsgiver hever kontrakten med Leverandøren, kan Oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg Leverandørens kontrakter med underleverandører.

B.3.9 Begrensing i antall ledd underleverandører

Leverandøren kan ikke ha flere enn to ledd underleverandør i kjede under seg. Innleie av personell regnes som ett ledd. Oppdragsgiver kan godta flere ledd dersom det på grunn av uforutsette eller spesielle omstendigheter gjør det nødvendig for å få gjennomført kontraksarbeidene. Leverandørens bruk av underleverandører, herunder innleid arbeidskraft, skal skriftlig forhåndsgodkjennes av oppdragsgiver. Oppdragsgiver kan bare nekte bruk der han har saklig grunn. Det samme gjelder for utskifting av underleverandører i kontraksperioden. Oppdragsgivers godkjenning endrer ikke leverandørens forpliktelser overfor Oppdragsgiver.

Ved inngåelse av kontrakter med underleverandør skal Leverandøren innhente skatteattest. Fra underleverandører med forretningsadresse i andre EØS-land enn Norge, skal det innhentes tilsvarende attest. Leverandøren skal på forespørsel fra Oppdragsgiver fremlegge skatteattesten.

Leverandøren skal til enhver tid kunne dokumentere at underleverandører oppfyller kontraktens bestemmelser, herunder at de har oppfylt sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. Ovennevnte attester for skatt- og merverdiavgift skal til enhver tid finnes på byggeplassen. Attestene skal ikke være eldre enn seks måneder gamle.

Dersom attesten ikke fremlegges eller viser restanser som ikke er ubetydelige, kan Oppdragsgiver kreve at underleverandøren skiftes ut for Leverandørens regning og risiko dersom forholdet ikke rettes innen en rimelig frist, gitt ved skriftlig varsel.

Vesentlig mislighold av denne bestemmelsen, som etter skriftlig varsel fra Oppdragsgiver ikke blir rettet innen en rimelig frist, gir oppdragsgiver rett til å heve kontrakten eller til å kreve prisavslag på inntil 1 prosent av det samlede vederlaget for kontraksarbeidet.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.10 Krav til lønns- og arbeidsvilkår

Ansatte skal ha lønns- og arbeidsforhold i tråd med allmenngjort eller landsdekkende tariffavtale med fagforbund/arbeidsgiverorganisasjon som har innstillingsrett etter Arbeidstvistlovens § 39. Dette gjelder ikke for enkeltmannsforetak uten ansatte utover eier.

Dette gjelder bare for arbeidere som direkte medvirker til oppfyllelse av leverandørs forpliktelser under avtalen.

På arbeidsområder som ikke er dekket av allmenngjøringsforskrifter eller landsdekkende tariffavtaler, skal Leverandøren se hen til lokale tariffavtaler på samme arbeidsområde og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn disse. Dersom det ikke finnes slike lokale avtaler, skal Leverandøren se hen til allmenngjorte eller landsdekkende tariffavtaler for lignende arbeidsområder og fastsette lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn disse.

Med lønns- og arbeidsvilkår menes blant annet bestemmelser om arbeidstid, lønn, overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji.

Dersom kravet til lønns- og arbeidsvilkår ikke etterleves, har Oppdragsgiver rett til å holde tilbake deler av kontraktssummen til det er dokumentert at forholdet var eller er brakt i orden. Summen som blir holdt tilbake skal tilsvare ca. 2 ganger besparelsen for arbeidsgiveren.

Dersom bruddet har skjedd hos underleverandøren kan Oppdragsgiver kreve at Leverandøren skifter ut underleverandøren. Dette skal skje for Leverandørens regning og risiko.

Ved brudd på plikter etter denne bestemmelsen som ikke er av ubetydelig karakter kan Oppdragsgiver stanse arbeidene for Leverandørens regning og risiko eller heve kontrakten. Selv om Leverandøren eller underleverandør retter overfor arbeiderne, er ikke det til hinder for at Oppdragsgiver kan heve. Leverandørens forsinkelse som følge av stansing gir Oppdragsgiver rett på eventuell dagmulkt etter kontraktens bestemmelser om forsinket levering. Dersom Oppdragsgiver hever kontrakten med Leverandøren, kan Oppdragsgiver kreve å få tiltransportert til seg Leverandørens kontrakter med underleverandører.

Brudd på plikter etter denne bestemmelsen gir under enhver omstendighet Oppdragsgiver rett på forholdsmessig prisavslag. Ved vurderingen av hva som er et forholdsmessig prisavslag, skal det særlig legges vekt på bruddets alvorlighetsgrad, omfang, varighet og betydning for Oppdragsgiver, herunder betydningen for Oppdragsgivers omdømme.

Oppdragsgiver og/eller andre som opptre på vegne av Oppdragsgiver har rett til innsyn i dokumenter, og rett til å foreta andre undersøkelser, som gjør det mulig for Oppdragsgiver å gjennomføre kontroll med at kravet til lønns- og arbeidsvilkår overholdes. Leverandøren plikter vederlagsfritt å medvirke til Oppdragsgivers kontroll, herunder til å fremlegge all etterspurt dokumentasjon. Medvirknings- og dokumentasjonsplikten omfatter også underleverandører.

Leverandør plikter å ha tilsvarende kontraktsbestemmelse i sine kontrakter med underleverandører og skal gjennomføre nødvendig kontroll hos sine underleverandører for å påse at plikten overholdes.

B.3.11 Krav til dokumentert yrkesskadeforsikring

Leverandør skal før kontraktsoppstart, og senere på forespørsel, dokumentere at alle arbeidere som utfører kontraktsarbeid for Lillehammer kommune, er dekket av yrkesskadeforsikring.

Brudd på bestemmelsen kan påberopes av både Oppdragsgiver og den enkelte ansatte som grunnlag for erstatning overfor Leverandøren.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.12 Krav om tilgang til og overføring av data fra leverandør

Leverandøren skal på bygge- og anleggsprosjekter hvor Leverandøren er ansvarlig for adgangskontroll, gi Oppdragsgiver tilgang til den registrerte informasjonen som foreligger i Leverandørens system for registrering. Opplysninger som skal være tilgjengelig er unik identifisering av hver person som får adgang til byggeplass, inkludert tid for inn- og ut-registrering, og øvrig informasjon på HMS-kortet. Dette skal gjøres for Leverandørens regning og risiko.

Manglende forhåndsregistrering eller manglende registrering av de personer som skal utføre arbeid på bygge- og anleggsplass, bøtelegges med kroner 750 for hvert brudd. Beløpet indeksreguleres årlig med utgangspunkt i konsumprisindeksen pr. 1. januar 2019. Leverandøren skal så langt som mulig etterregistrere de som har vært på byggeplassen uten å ha registrert seg. Ilegging av bot etter denne bestemmelse har ingen innvirkning på Oppdragsgivers adgang til å utøve andre misligholdsbeføyelser.

B.3.13 Krav om betaling med elektronisk betalingsmiddel/forbud mot kontant betaling

All betaling Leverandøren foretar i forbindelse med utførelsen av kontraksarbeid for Lillehammer kommune skal betales med elektronisk betalingsmiddel.

Alvorlige brudd på denne bestemmelsen gir Oppdragsgiver rett til prisavslag tilsvarende betalingen.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

B.3.14 Kjøp av produkter og tjenester produsert på jord som Israel okkuperer fra Palestina

Lillehammer kommune og selskap eid av Lillehammer kommune skal så langt det er praktisk mulig ikke kjøper israelske varer som kommer fra okkuperte områder i Palestina.

Ved anskaffelser av varer eller tjenester hvor det kan være en aktuell problemstilling at varen eller tjenesten er produsert på okkupert jord, bla områder i Palestina skal leverandøren fremlegge dokumentasjon på at varen/tjenesten ikke kommer fra okkupert område.

B.3.15 Bruk av Fairtradeprodukter

Kommunen skal ha fokus på Fairtrademerkede produkter i konkurranser hvor dette er relevant.

B.3.16 Mislighold av kontraktsforpliktelser - konsekvenser for senere konkurranser

Brudd på Leverandørens plikter i denne kontrakten vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser, i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

Tekniske krav

C.1 TEKNISKE RAMMEBETINGELSER

C.1.1 Ytre miljø – prosjektspesifikke krav

C.1.1.1 Tidsbegrensninger

Alt arbeid skal foregå i tidsrommet 07.00-18.00. Arbeid utenfor dette tidsrommet skal avtales med byggherren.

Ved behov skal tillatelse fra kommunelege og/eller Arbeidstilsynet foreligge.

C.1.1.2 Andre forhold

Maskiner/kjøretøy skal ikke gå unødig på tomgang.

C.1.2 Ytre miljø – generelle krav fra Lillehammer kommune

C.1.2.1 Hensyn til omgivelsene

Entreprenøren må i tillegg til å følge generelle krav, holde oversikt over forhold som krever spesielle hensyn i kontraktområdet. Kontraksarbeidene må utføres iht. kontraktens krav og de regler som ellers gjelder for disse områder.

Entreprenøren skal under arbeidets gang ta hensyn til omgivelsene, slik at ikke naboer og berørte parter sjeneres unødig av støv, støy, rystelser, utslipp og avfall etc. I samarbeid med byggherren skal entreprenøren bidra til løpende informasjon til berørte parter.

Entreprenøren skal sikre at omgivelser og tilstøtende vegnett ikke påføres ulemper i form av støv og tilsøling av veger som følge av kontraksarbeidene. Alle maskiner skal være utstyrt med absorpsjonsmiddel, slik at trafikkfarlig søl som oljelekkasjer og lignende kan samles opp umiddelbart.

Entreprenøren skal følge retningslinjer fra Miljøverndepartementet T1442, pkt 4.2 som setter støygrenser for større arbeider og pkt 4.3 som setter støygrenser for mindre arbeider, og om nødvendig kontakte ansvarlig myndighet (kommunelege e.l.), og eventuelt søke om tillatelser og dispensasjoner

Entreprenøren skal varsle naboer som blir utsatt for vesentlig støy spesielt, unntatt når byggherren bestemmer noe annet. Slik varsling omfatter oppslag ved arbeidsstedene, og brev eller personlig informasjon til de mest berørte naboene. Byggherren skal informeres om at varsel er gitt før slike arbeider igangsettes.

Det skal tas forholdsregler for å unngå spredning av uønskede arter og smittestoffer, både gjennom flytting av vann eller jord samt bruk av utstyr eller masser som kan ha vært i kontakt med uønskede arter og smittestoffer.

C.1.2.2 Rive- og rehabiliteringsarbeider

Entreprenøren skal i sin utdyping av kvalitetsplanen redegjøre for prosedyrer som fullt ut dekker følgende krav:

- hindre at miljøgifter blir spredt ukontrollert i naturen
- minimalisere ulempene for nærmiljøet under riveprosessene
- hindre at utførende personell blir utsatt for helseskader

C.1.2.3 Trematerialer

Det skal ikke forekomme tremateriale med tropisk tømmer, verken i det ferdige produktet eller midlertidig under gjennomføring av kontraksarbeidene.

C.1.2.4 Avfallshåndtering

Entreprenøren skal utarbeide avfallsplan der det er krav om dette..

C.1.3 Andre rammebetingelser

Byggherrens medvirkning under arbeidene:

Entreprenør skal koordinere, involvere og varsle drift ledningsnett og tekniske anlegg ved påkobling til eksisterende ledningsnett og fylling av ledningene, samt ved kontroll og desinfeksjon av nye ledninger. Driftsavdelingene skal påse at dette blir gjort iht. byggherrens retningslinjer. Driftsavdelingene skal varsles senest en uke før slike arbeider skal utføres.

C.2 TEKNISK BESKRIVELSE

Beskrivelsen er basert på NS 3420:2018

Teknisk beskrivelse er innarbeidet i postene i mengdebeskrivelsen, se vedlegg 1

C.3 TEGNINGER OG MODELLER

C.3.1 Tegninger

Tegninger og tegningsliste, se vedlegg 2.

C.3.2 BIM-modell

Det er ikke etablert en BIM-modell for dette prosjektet.

C.4 TEKNISKE REFERANSEDOKUMENTER

Se oversikt i kap A.4

Det vises til mengdefortegnelsen for henvisninger til relevante VA-miljøblader.

Kommunens VA-norm er gjeldende, og skal følges.

D

Krav til byggeprosessen

D.1 ADMINISTRATIVE RUTINER

D.1.1 Helse, miljø og sikkerhet

Med HMS menes her summen av ivaretagelse av både sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) samt ivaretagelse av ytre miljø (YM).

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold informere byggherren dersom Arbeidstilsynet eller andre tilsynsmyndigheter har foretatt kontroll eller gitt pålegg om å stoppe arbeidet, utbedre systemfeil eller liknende som gjelder gjennomføring av kontraktsarbeidet.

D.1.2 Kommunikasjon i prosjektet

Jf. NS 8406 pkt. 7

Kommunikasjon i prosjektet skal foregå iht. følgende prinsipper:

- Skriftlig kommunikasjon kan skje via brev, notater eller e-post
- Muntlig kommunikasjon skal dokumenteres via oppsummering i e-post med kopi til relevante aktører, der byggherrens representant normalt skriver og oversender e-post

All formell kommunikasjon under gjennomføring av kontrakten skal skje på norsk.

Alle som arbeider med trafikkdirigering skal kunne kommunisere på norsk.

D.1.3 Møter

D.1.3.1 Byggemøter

Jf. NS 8406 pkt. 6.

Byggemøter ledes og refereres av byggherren. Referatet sendes i god tid før neste møte, men aldri senere enn 5 hverdager etter møtet, til de øvrige møtedeltakerne og til partenes representanter. Eventuelle innsigelser mot referatet må fremkomme uten ugrunnet opphold, senest i første ordinære byggemøte etter at referatet er mottatt.

D.1.3.2 Oppstartmøte

For å oppnå felles kontraktsforståelse, skal det avholdes utvidet oppstartmøte. Partene skal sette av tilstrekkelig tid til dette.

Oppstartmøtet skal som minimum omfatte:

- Presentasjon
- Utvikling av felles kontraktsforståelse
- SHA/Kvalitetsplan
- Fremdrift
- Økonomi, sikkerhetsstillelse, forsikringer, håndtering av endringer
- Andre prosjekter i nærheten/ spesielle forhold
- Byggherrens leveranser
- Kommunikasjon

- Videre møtevirksomhet

Dette skal gjennomføres uten at fordeling av ansvar og risiko i kontrakten endres i forhold til anbudskonkurransen.

D.1.4 Distribusjon av tegninger og annet arbeidsgrunnlag

Tegninger og annet arbeidsunderlag vil kun bli gjort tilgjengelige på elektronisk format. Entreprenøren må vederlagsfritt selv sørge for nødvendig utskrift og mangfoldiggjøring av tegningene.

D.1.5 Fakturering

Faktura skal sendes til:

Lillehammer kommune
Fakturamottak
Postboks 986
2626 Lillehammer

Faktura skal sendes i elektronisk handelsformat (EHF).

Lillehammer kommunes adresse i ELMA-registeret er 9908: 945578564.

Alle fakturaer som sendes Lillehammer kommune skal merkes med Bestillernr.: 500033 og Prosjektnr.: 531328

Minimumskrav til faktura forøvrig er:

- Organisasjonsnummer, navn og adresse på avsender
- Bankkontonummer
- Fakturanummer
- Fakturadato
- Fakturabeløp (må komme tydelig frem)
- Fakturert hittil i år
- Totalt påløpt oppdraget

Forfallsdato skal være minimum 30 dager etter fakturadato. Det er ikke tillatt å tilbakedatere fakturaer.

Merverdiavgift skal tas med på hver enkelt faktura.

For alle avdragsnota skal det også sendes mengdeavregning som *.xml-fil.

Fakturering av avdrag skal skje med angivelse av postnummer/prosesskode og eventuell stedkode.

Det skal sendes egne fakturaer for endringer/tillegg der det henvises til endringsordre. Det skal skilles mellom materiell og arbeid. Fakturagrunnlag skal vedlegges.

Se også punkt B.2.16

D.2 KVALITETSSIKRING

D.2.1 Kvalitetsplan

Entreprenøren skal utarbeide en kontraktsspesifikk kvalitetsplan som beskriver prosesser, prosedyrer og tilhørende ressurser som skal anvendes av hvem og når for å oppfylle kravene i kontrakten.

Kvalitetsplanen skal være så enkel og kortfattet som mulig og ikke være i strid med bestemmelsene i NS-ISO 9000-serien.

Entreprenøren skal overlevere kvalitetsplan til byggherren før arbeidet starter.

Byggherren kan nekte oppstart av aktiviteter hvor ikke tilstrekkelig arbeidsprosedyre eller arbeidsbeskrivelse foreligger, eller hvor entreprenøren ikke etterlever kontraktens krav til kvalitetssikring.

Kvalitetsplanen skal vise entreprenørens systematiske ivaretagelse både av kvalitet og av HMS. Kvalitetsplanen skal dekke alle arbeidsoperasjoner og minst inneholde organisasjonsplan, kontrollplan, arbeidsprosedyrer, avviksbehandling og dokumentbehandling.

D.2.2 Dokumentasjon

D.2.2.1 Sjekklister

Kvaliteten på utførelsen skal dokumenteres ved sjekklister. Entreprenøren utarbeider sjekklister. Sjekklisten skal inneholde plass for kontrollsignatur og skal undertegnes av den person som har utført kvalitetssikringsarbeidet samt entreprenørens ansvarlige representant. Entreprenøren skal fremlegge kopi av sjekklister ved viktige milepæler, før videre arbeider kan startes. Kopi kan kreves oversendt byggherren fortløpende for alle arbeider.

Sjekklister skal om mulig utfylles med måleverdier og dokumentere krav gitt i kontrakten.

D.2.2.2 Rapportering

Dokumentasjon på at kontraktens kvalitetskrav er oppfylt, skal leveres byggherren fortløpende. Eventuelle avvik skal tydelig fremgå av entreprenørens kvalitetsdokumentasjon.

Hver måned skal entreprenøren levere en statusrapport. Rapporteringen skal som et minimum redegjøre for fremdriftsmessig status iht gjeldende fremdriftsplan. Dette gjelder også økonomisk og kvalitetsmessig status, samt en redegjørelse for SHA og ytre miljø. Statusrapporten skal også inneholde samleskjema på utført material- og massekontroll.

Byggherren krever i tillegg en sammenstilling i Månedsrapport-HMS, etter nærmere anvisning.

D.2.2.3 Sanksjoner knyttet til mangelfull kvalitetsrapportering

Dersom entreprenørens dokumentasjon til byggherren er mangelfull, og entreprenøren ikke framskaffer den avtalte dokumentasjonen innen 14 dager etter å ha blitt gjort oppmerksom på forholdet, kan entreprenøren ilegges en mulkt på 2.000 kr per hverdag for hvert forhold inntil dokumentasjonen foreligger.

Entreprenøren kan også ilegges en mulkt på 5.000 kr dersom byggherrens stikkprøvekontroll avdekker vesentlige avvik i utførelsen som forringer kvaliteten og som ikke er meldt inn til byggherren innen 2 dager etter at avviket inntraff, på tross av at entreprenøren visste om eller burde ha visst om avviket.

Trekk i form av sanksjon er ikke begrensende for byggherrens håndtering av mangler i henhold til NS 8406.

D.3 SIKKERHET, HELSE OG ARBEIDSMILJØ (SHA)

D.3.1 Generelt

Byggherren har utarbeidet en plan for sikkerhet, helse, arbeidsmiljø (SHA-plan) som stiller krav til entreprenøren, se vedlegg 3.

D.3.2 Koordinator for utførelsesfasen

Rollen som koordinator for utførelsesfasen (KU) iht. Byggherreforskriften, ivaretas av byggherren.

D.3.3 Hovedbedrift

Rollen som hovedbedrift iht. Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) tildeles entreprenør. Hovedbedrift har ansvar for at samordning av HMS-arbeidet gjøres kjent for vernetjenesten og tillitsvalgte, og for at utfyllt kopi av Arbeidstilsynets skjema 504 om samordning henges opp på arbeidsplassen.

D.3.4 Spesielle krav for Lillehammer kommune

D.3.4.1 Plan for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA-plan)

Byggherrens SHA-plan (vedlegg 3) er styrende for prosjektet. Entreprenøren skal ha et internkontrollsystem inkludert tiltaksbeskrivelser for håndtering av risikofylte arbeider, som omtalt under Risikovurdering. Disse skal knyttes til SHA-planen som definert etter Byggherreforskriften.

SHA-planen ajourføres av byggherren, og ajourført SHA-plan skal til enhver tid være tilgjengelig for begge parter. Entreprenøren skal levere relevant informasjon om sin virksomhet (risikovurderinger, sikkerjobbanalyser, endringer og andre relevante dokumenter) til byggherren slik at byggherren kan ajourholde SHA-planen.

Ajourført SHA-plan skal lagres i perm i brakkeriggen.

D.3.4.2 Forhåndsmelding til Arbeidstilsynet

Senest en uke før arbeidet igangsettes sørger byggherren for at det blir sendt inn forhåndsmelding på fastsatt skjema til Arbeidstilsynet om arbeidet.

Entreprenøren er ansvarlig for at forhåndsmeldingen henges opp synlig på bygge- og anleggsplassen og at den oppdateres.

D.3.4.3 Føring av oversiktsliste

Entreprenøren/hovedbedriften skal som en del av sin kontrakt føre oversiktslister i ht Byggherreforskriften. Disse lister skal føres elektronisk i ht gjeldende regelverk. Dette innebærer at entreprenøren må sørge for at føring av oversiktslistene følger reglene i personvernlovgivningen. Det innebærer videre at dersom entreprenøren benytter ekstern leverandør av tjenester for føring av listene, eller ekstern programvare, skal entreprenøren også inngå databehandleravtale med leverandøren. Avtalen(e) skal forelegges byggherren for godkjenning på forespørsel.

Personer som leverer varer til prosjektet og andre som i kortere perioder befinner seg innenfor prosjektets arbeidsområde, omfattes ikke av bestemmelsen om føring av oversiktslister og skal således ikke føres inn i oversiktslistene.

D.3.4.4 Opplæring og kompetanse

Entreprenøren skal sørge for at det gis opplæring i risiko og helsefarer ved utførelse av kontraksarbeidet.

Entreprenøren skal utarbeide instruks og om nødvendig gi opplæring i bruk av personlig verneutstyr.

Kvalifikasjoner og gjennomført opplæring skal dokumenteres. Slik dokumentasjon skal være tilgjengelig for hovedbedrift.

Følgende krav til dokumentert opplæring gjelder:

1. Sikkerhetsopplæring tilpasset kontrakten
2. Kurs i henhold til håndbok N301 Arbeid på og ved veg, vedlegg 2
  - 2.1 Kurs for alle som skal utføre arbeid på veg
  - 2.2 Kurs for ansvarshavende
  - 2.3 Kurs i manuell trafikkdirigering for de som dirigerer

3. Førstehjelpskurs

Dokumentasjon på opplæring i førstehjelp har en gyldighet på tre år. For øvrig opplæring hvor gyldighetstid evt. ikke framgår av dokumentasjonen, er gyldighetstid fem år.

Ved utførelse av VA-ledningsanlegg er det et absolutt krav til at minimum én person på hvert grøftelag skal ha ADK1-sertifikat. Personen skal fysisk arbeide med ledningene. Det godkjennes ikke at bare maskinfører har ADK1-sertifikat.

D.3.4.5 Risikovurdering

Entreprenøren skal sørge for at det finnes arbeidsinstruks for aktiviteter som medfører risiko

Byggherren utfører overordnet risikovurdering, det vil si risikovurdering ut fra prosjektets spesifikke risikoforhold og øvrige rammebetingelser som kan innebære fare for liv og helse.

Byggherrens overordnede risikovurdering er en del av SHA-planen. Entreprenøren skal utføre detaljert risikovurdering, det vil si risikovurdering for valgt framgangsmåte for utførelse av den enkelte aktivitet som kan innebære fare for liv og helse.

Entreprenøren skal utarbeide risikovurderinger og eventuelt arbeidsinstrukser med utgangspunkt i byggherrens risikovurdering og entreprenørens selvstendige risikovurderinger når det gjelder:

- arbeid som innebærer særlig risiko
- anvendelse av helse- og miljøfarlige stoffer og materialer
- arbeidsprosesser med særlig risiko som nødvendigvis skal utføres i områder som samtidig skal være arbeids-, ferdsel - eller oppholdsområde for andre
- andre forhold som byggherren gjør oppmerksom på, eller som entreprenøren oppdager

Entreprenøren skal også vurdere om det er andre risikoforhold enn de byggherren har beskrevet som kan være av betydning, og disse skal eventuelt meldes byggherren så snart som mulig.

Byggherrens overordnede risikovurdering og eventuelle suppleringer fra entreprenørens detaljerte risikovurdering skal inngå i SHA-planen for prosjektet.

Arbeidsinstrukser skal forelegges byggherren senest en uke før oppstart av de aktuelle arbeidsoppgavene. Hvilke vurderinger som er gjort skal kunne fremlegges skriftlig.

Entreprenøren kan ikke påberope fremleggelse for byggherren som begrensende for sine forpliktelser etter dette punktet. Arbeidsinstruksene skal være underskrevet av det stedlige verneombudet. Arbeidsinstrukser for relevante risikoutsatte arbeidsoperasjoner skal oppbevares hos hovedbedrift og hos byggherrens HMS-koordinator. Den enkelte virksomhet skal oppbevare alle aktuelle arbeidsinstrukser, gjennomgå og informere alle aktuelle arbeidstakere om hvordan utføre disse arbeidsoppgavene på en sikker måte.

D.3.4.6 Arbeidsvarsling

Arbeidsvarsling skal utføres i overensstemmelse med Statens vegvesens håndbok N301 Arbeid på og ved veg.

Personell som dirigerer trafikk forbi arbeidsstedet, skal benytte vernejakke som beskrevet i NA-rundskriv 2001/11

Arbeidsvarslingsplan skal utarbeides av entreprenøren og godkjennes av Lillehammerkommune/Statens vegvesen.

Entreprenøren skal utpeke ansvarlig for varslingen. Iverksatt og utført arbeidsvarsling skal i hvert tilfelle dokumenteres av entreprenøren.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at trafikken forbi arbeidsområdet blir opprettholdt samtidig som arbeidernes og alle trafikantgruppers sikkerhet blir ivaretatt. Eventuell stengning skal ikke skje uten samtykke fra byggherren.

D.3.4.7 Personlig verneutstyr

Alt verneutstyr skal være CE-merket. For alt arbeid på/ved trafikkert veg skal det benyttes vernetøy som er godkjent etter NS-EN 20471:2013 og som tilsammen utgjør minst verneklasse 3, med mindre SHA-planen stiller strengere krav.

D.3.4.8 Kjemiske produkter

Det skal tilstrebnes å bruke kjemiske produkter som er så lite helse- og miljøskadelige som mulig, både når det gjelder akutte og langsiktige virkninger (for eksempel oppkonsentrering i levende organismer eller genetiske endringer) samt hvilke volum som kreves for å oppnå tilfredsstillende resultat.

Entreprenøren skal ha sikkerhetsdatablad for de kjemiske produkter som blir oppbevart eller brukt. Oversikten skal være ajourført.

Sikkerhetsdatablad for de kjemikalier som er i bruk skal være tilgjengelig på brukerstedet. Verneombudet skal ha tilgang til et ajourført stoffkartotek for sitt ansvarsområde.

Entreprenøren skal utarbeide rutiner som sikrer korrekt håndtering av alle kjemiske produkter som skal benyttes, fra inntransport fra underleverandør, mottak, håndtering og intern transport, lagring, uttak fra lager og bruk.

D.3.4.9 Orden, renhold og sikring av arbeidsstedet

Hovedbedriften skal innarbeide rutiner som sikrer at uønskede hendelser ikke skjer på grunn av arbeider som omfattes av denne kontrakten. Det skal tas spesielt hensyn til barn, naboer og myke trafikanter.

Rengjøring av utstyr skal kun skje på en måte og på et sted som ikke utsetter trafikanter, naboer, arbeidere eller andre for fare eller er til sjenanse/ skade for omgivelsene.

D.3.4.10 Vernerunder, kontrollrutiner og merking

Entreprenøren skal gjennomføre vernerunder annen hver uke i kontraktperioden, normalt i forkant av byggemøter. SHA-koordinator skal ha innkalling til vernerunder og skal ha anledning til å delta på disse. SHA-koordinator skal ha kopi av alle protokoller fra slike vernerunder.

Alt teknisk utstyr som kreves å være CE-merket, skal være merket. Alt sertifikatpliktig utstyr skal være sertifisert og kontrollert iht. gjeldende bestemmelser og være utstyrt med oblat og dokumentasjon for årlig kontroll. Alle sertifikater, kontroll- og instruksjonsbøker skal foreligge før utstyret tas i bruk, og fremlegges på forespørsel eller kontroll.

D.3.4.11 Grøfteplaner

For grøfter dypere enn 2 meter skal det foreligge grønneplaner før arbeidets start.

Grønneplanene skal utarbeides i henhold til Forskrift om utførelse av arbeid, og skal minst:

- Vise lengdeprofil med beskrivelse av jordarter ned til 1,0 m under grønne-/sjaktbunn når grønneplanen ikke skal avstives
- Vise typiske tverrprofiler. Når avstivning er planlagt, skal dette vises på tegningen
- Vise plassering av gravemasser
- Inneholde graveinstruks som dekker alle arbeidsoperasjonene

D.4 ØVRIGE KRAV TIL BYGGEPROSESSEN

D.4.1.1 Bruk av innleid arbeidskraft

Arbeidet skal utføres av entreprenøren og dennes ansatte i tjenesteforhold, eventuelt av underentreprenører og deres ansatte, eller ved bruk av innleid arbeidskraft.

Kap. NS 8406, pkt. 12, som gjelder bruk av underentreprenør, gjøres gjeldende også for bruk av innleid arbeidskraft.

D.4.1.2 Anvendt arbeidskraft

Entreprenøren skal til enhver tid kunne dokumentere at den anvendte arbeidskraft oppfyller kontraktens bestemmelser.

Alle avtaler med de som utfører arbeid på kontrakten, skal inneholde bestemmelser om arbeidets utførelse, forhold på arbeidsstedet og utførelse ved underentreprise som anvendt i denne kontrakten.

Byggherren kan kreve dagmulkt dersom entreprenøren selv eller noen av hans underentreprenører anvender ulovlig eller ikke-kontraktsmessig arbeidskraft og forholdet ikke er blitt rettet innen en frist gitt ved skriftlig varsel fra byggherren. Mulkten løper fra fristens utløp til forholdets opphør. Mulkten skal utgjøre 1 promille av kontraktssummen, men ikke mindre enn kr. 1000,- pr hverdag.

Ved konstatert brudd på ovennevnte bestemmelser, og entreprenøren ikke har rettet forholdet innen fristens utløp, kan byggherren heve kontrakten.

Rett til heving av kontrakten på dette grunnlaget gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren og eventuelt underentreprenør fra å delta i oppdrag for Lillehammerkommune for inntil ett år.

D.4.2 Innrapportering av utenlandske arbeidere

Oppdrag gitt til utenlandsk leverandør eller underleverandør, og alle arbeidere på slikt oppdrag, skal rapporteres til Sentralskattekontoret for utenlandssaker i henhold til lov om skatteforvaltning § 7-6.

Leverandøren er ansvarlig for at slik rapportering skjer i hele kontraktskjeden. Leverandøren skal på forespørsel dokumentere at rapporteringsplikten er oppfylt ved kopi av innmeldingsskjema eller kvittering fra Altinn.

Eventuelt ansvar for skatter eller avgifter, gebyrer eller tvangsmulkt ilagt Oppdragsgiver som følge av at leverandøren ikke har overholdt sine forpliktelser etter dette punktet, er leverandørens ansvar og skal betales av ham.

Alle avtaler Leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser.

D.4.3 Dokumentasjon

D.4.3.1 Sluttdokumentasjon/FDV-dokumentasjon

FDV-dokumentasjon skal leveres i henhold til krav i Lillehammer kommunes VA-norm kap. 3.9

Dersom sluttdokumentasjon ikke er levert innen en avtalt frist, forbeholder byggherren seg retten til å innhente de nødvendige opplysninger (herunder foreta innmålinger) på entreprenørens regning.

D.4.4 Rapportering, dokumentasjon og sanksjoner for SHA og YM

D.4.4.1 Plan for håndtering av uønskede hendelser

Målet med planen er at alle skal være best mulig forberedt til å håndtere en uønsket hendelse på arbeidsstedet. Planen skal beskrive forebyggende tiltak for å begrense skadevirkninger når en uønsket hendelse oppstår.

Entreprenøren skal derfor for kontrakten utarbeide en plan som minst skal inneholde:

- Beredskapsrutiner for ulykker, brann og forurensning inklusive hyppighet av øvelser
- Ressurser og materiell til bruk ved ulykker, brann og utslipp
- Varslingsplan

Planen skal være gjort kjent blant alle som utfører arbeid på kontrakten, og være tilgjengelig for disse.

Beredskapsrutiner skal bygge på kontraktens risikovurdering, Transport/evakuering samt avsperring i forbindelse med en uønsket hendelse skal framgå spesielt.

Planen skal gi oversikt over nødvendige ressurser, det vil si førstehjelpsutstyr og beredskapsmateriell (brannslukningsapparat, oppsugingsmiddel osv), samt oversikt over tilgjengelige telefoner. Alle som utfører arbeid på kontrakten, skal ha tilgang til egnet kommunikasjonsutstyr.

Varslingsplanen inngår i kontraktens SHA-plan, og skal også inkludere varsling for uønskede hendelser knyttet til ytre miljø. Varslingsplanen skal skjematisk vise hvem som skal varsle og hvem som skal varsles.

Plan for håndtering av uønskede hendelser skal inneholde en oversikt over hvem som skal delta i og lede gjennomgangen med berørt personell etter en alvorlig hendelse (debriefing).

Rutinene for beredskap, som omtalt i dette punktet, skal gjennomgås grundig i forbindelse med et byggemøte tidlig i kontraktperioden. For større eller risikofylte kontrakter skal det i tillegg holdes minst en beredskapsøvelse tidlig i kontraktperioden. Beredskapsøvelsen skal tilpasses en tenkelig uønsket hendelse for kontraksarbeidet.

D.4.4.2 Rapportering og varsling av ulykker, brann, forurensning og andre uønskede hendelser

Entreprenørens rapportering av arbeidsulykker, yrkesskader og andre uønskede hendelser skal skje etter følgende retningslinjer:

Hva Rapporteres	Når rapporteres	Til hvem	Rapportform til byggherren
Alvorlige ulykker i forbindelse med arbeid (konsekvensklasse K4 og K3)	Når det skjer	Politi Arbeidstilsynet Byggeleder DSB ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Brannvesenet ved brann og forurensningsulykker Verneombud Pårørende (politiet varslers ved dødsulykke)	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig 3)
Øvrige ulykker (konsekvens-klasse K2 og K1)	Senest innen 48 timer	Byggeleder DSB i tillegg til Arbeidstilsynet ved sprengningsulykker og elektrisitetsulykker Verneombud	Skriftlig 3)
Nestenulykker	Senest innen 14 dager	Byggeleder Verneombud	Skriftlig 3)
Alvorlige nestenulykker	Når det skjer	Som for alvorlige arbeidsulykker	Muntlig i første omgang, deretter skriftlig 3)
Yrkessykdom/yrkesskade	Når det blir konstatert 1)	Arbeidstilsynet Byggeleder2)	Skriftlig

1) Benyttes til forebyggende arbeid

2) Bare når arbeidstaker samtykker og sykdommen er relevant for arbeid i denne kontrakten.

3) Rapportering gis på byggherrens meldeskjema for entreprenørhendelser eller på skjema med tilsvarende opplysninger

Ved alvorlige hendelser på prosjektet skal byggherren varsles umiddelbart.

Entreprenøren skal uten ugrunnet opphold varsle byggherren om alvorlige skader på objekter, enten de inngår i kontraksarbeidet eller ikke.

Begrepsforklaring

DsB: Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Nestenulykke: Uønsket hendelse som under litt andre omstendigheter kunne ha resultert i skade på personer, miljø eller materielle verdier
Ulykke: Uønsket hendelse som resulterer i utilsiktet skade på personer, miljø eller materielle verdier, eller fører til produksjonstap
Konsekvensklasse: Lillehammer kommunes klassifisering av skader som vist nedenfor

Skadeklasse	Personskade	Materiell skade	Miljøskade
K4	Død	> NOK 5 mill	Katastrofal miljøskade med restaureringstid over 10 år
K3	Alvorlig personskade med mulig varig mèn	> NOK 1 mill	Kritisk miljøskade med restaureringstid 5-10 år
K2	Personskade med fravær	> NOK 50 000	Moderat til alvorlig miljøskade med restaureringstid 1 – 5 år
K1	Personskade uten fravær	> NOK 10 000	Minimal miljøskade med restaureringstid under 1 år

D.4.4.3 Dokumentasjon

I kontraktgrunnlaget er det listet relevante dokumenter eller dokumentasjon som skal gjøres tilgjengelig for byggherren, enten ved kopi eller innsyn.

D.4.4.4 Avviksbehandling, rapportering og debrifing

For å forhindre ulykker er det viktig at alles ansvar i HMS-arbeidet er klarlagt.

Brudd på gjeldende HMS-bestemmelser regnes som avvik og skal registreres og gjennomgås for å forhindre gjentatte avvik og ulykker.

Ved uønskede hendelser skal det minimum gis den informasjon som etterspørres i Lillehammer kommune sitt skjema "Melding om uønsket hendelse". Meldingen sendes byggherren.

Årsaksanalyse og hvilke tiltak som gjøres for å unngå gjentakelse av hendelsen, skal også sendes byggherren.

Byggherren krever i tillegg en sammenstilling i Månedsrapport-HMS etter nærmere anvisning.

Etter en alvorlig hendelse, skal det gjennomføres debrifing for berørt personell.

Entreprenøren skal reagere på brudd på sikkerhetsbestemmelsene.

D.4.4.5 Byggherrens sanksjonsrett

Dersom entreprenøren eller underentreprenører nekter å utarbeide sikkerhetsrutiner eller å etterkomme påbud om tiltak for å hindre at liv og helse settes i fare, kan byggherren stanse arbeidet inntil forholdet er brakt i orden. Dette gir ikke entreprenøren rett til godtgjørelse for de merkostnader dette måtte påføre ham.

Byggherrens sanksjonsrett inkluderer dessuten

- Fastsettelse av kort frist for iverksetting av tiltak. Byggherren kan selv sørge for å få tiltak gjennomført eller iverksatt for entreprenørens regning hvis ikke entreprenøren selv gjennomfører tiltaket innen gitt frist.
- Først skriftlig advarsel, deretter skriftlig bortvisning fra arbeidsstedet ved manglende bruk av påbudt personlig verneutstyr, eller andre brudd den enkelte arbeidstaker svarer for.

Ved vedvarende, påtalte brudd på regelverket og etter skriftlig henvendelse fra byggherren til entreprenørens sentrale ledelse, kan byggherren heve kontrakten. Heving skjer da i henhold til NS 8406 pkt. 29.

Rett til heving av kontrakten på dette grunnlaget gir byggherren anledning til å utelukke entreprenøren og eventuelt underentreprenør fra å delta i oppdrag for Lillehammer kommune i inntil ett år.

D.4.5 Offentlig omtale av prosjektet

Entreprenøren skal ikke uttale seg til media om forhold vedrørende kontraksarbeidet uten på forhånd ha konferert med byggherren. Generelt skal han henvisse til byggherren i slike saker.

D.4.6 Andre krav

D.4.6.1 Personell

Entreprenøren skal informere byggherren om utpeking, utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i kontraksarbeidet.

Byggherren kan, hvis det foreligger saklig grunn, nekte entreprenøren å benytte angitte personer i de aktuelle stillingene eller be om at personene blir skiftet ut. Omkostningene ved dette skal bæres av entreprenøren.

Entreprenøren skal på egen bekostning sørge for utskifting av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

Entreprenørens egne ansatte skal utføre minst 25 % av timeverkene i kontraksarbeidet. Person(er) med det daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos entreprenøren.

Dersom ikke kravet til andel egne ansatte er oppfylt ved overtakelse, reduseres vederlaget i sluttoppgjøret med 2,5% av kontraktssummen.

D.4.6.2 Opplysninger gitt i tilbudet

Opplysninger gitt av entreprenøren i tilbudet:

- som grunnlag for byggherrens vurdering av kvalifikasjoner og
- som grunnlag for byggherrens vurdering av tilbudet iht fastsatte tildelingskriterier, er forpliktende for entreprenøren.

Dette innebærer bl.a. at i gjennomføringsfasen forutsettes personer som er oppgitt eller personer med minst tilsvarende erfaring og kompetanse, å ha de roller som fremgår av oversikt over tilbudte kvalifikasjoner. Videre legges entreprenørens opplysninger iht fastsatte tildelingskriterier til grunn som premisser for utførelsen.

D.4.6.3 Uavhengig kontroll

For alle tiltak hvor det kreves uavhengig kontroll av utførelsen, plikter entreprenøren å samarbeide med og fremlegge den dokumentasjon kontrollerende foretak etterspør.

D.4.6.4 CoVid-19

Rapportering

I de perioder hvor gjennomføringen påvirkes av CoVid-19 skal partene daglig oppdatere hverandre kort om status, tiltak og konsekvenser. Partene har ansvar for å skriftlig gjøre en kort oppsummering av den daglige rapporteringen.

Partenes krav på fristforlengelse på grunn av CoVid-19 (se NS 8406 pkt. 20)

Partene har krav på fristforlengelse dersom fremdriften hindres av CoVid-19 utover det som kunne legges til grunn på tilbudstidspunktet, med mindre partene med rimelighet kunne ventes å unngå eller overvinne følgene.

Blir fremdriften hindret av en kontraktsmedhjelper, har parten krav på fristforlengelse dersom kontraktsmedhjelperen hindres av slike forhold som nevnt i første ledd.

En part har krav på fristforlengelse dersom fremdriften hindres som følge av at den andre parten har krav på fristforlengelse etter denne bestemmelsen.

Vederlagsjustering som skyldes CoVid-19 (se NS 8406 pkt. 22.1)

Entreprenøren har krav på å få dekket 50 % av prisen i post 01.10, ved fristforlengelse gitt på grunn av CoVid-19.

Partene kan kreve vederlagsjustering for vesentlige endringer i materialkostnader som skyldes CoVid-19. For vesentlighetsvurderingen legges materialkostnader som fremgår av tilbudet til grunn.

Partene skal redusere negative konsekvenser for den annen part.

Krav om vederlagsjustering skal omfatte dokumentasjon på endring i materialkostnader, samt en redegjørelse for hvordan negative konsekvenser er redusert.

Tiltak knyttet til CoVid-19

Anbefalinger og retningslinjer gitt av myndighetene i tilknytning til CoVid-19 skal til enhver tid følges. Entreprenør forventes å ha tatt hensyn til disse ved inngivelse av tilbudet, og ha priset inn eventuelle konsekvenser av tiltak som er iverksatt på tilbudstidspunktet, eller som det på tilbudstidspunktet er allment kjent at det er aktuelt å innføre i løpet av kort tid.

E

Frister og dagmulkter

E.1 FRISTER

E.1.1 Fysiske arbeider

Oppstart skal skje så snart som praktisk mulig etter inngåelse av kontrakt.

Arbeidet kan settes i gang når avtale er inngått og garantierklæring og kopi av forsikringsbevis er levert byggherren, og byggetillatelse for tiltaket er gitt og eventuell erklæring om ansvarsrett er utfylt.

For leveranser av fysiske arbeider gjelder følgende dagmulktsbelagte frister:

Frist (nr.)	Beskrivelse	Dato
1.	Ferdig asfaltert veg (Industrigata)	01.november 2020
2.	Sluttfrist (komplett ferdigstilt anlegg til overtakelse)	15.november 2020
3.	Evt. gjenstående oppussing av berørte arealer utenom vegareal (gjelder arbeider som ikke kan gjennomføres på senhøst/vinter, slik som grøntarealer)	15.mai 2021

E.2 DAGMULKTER

Se punkt E1 – Frister. Dagmulkter iht NS 8406.

Se også B.2.14

E.3 FRAMDRIFTSPLANLEGGING

Entreprenør skal utarbeide egen framdriftsplan for prosjektet etter kontraktsinngåelse.

Entreprenøren skal levere detaljert framdriftsplan senest en uke før arbeidene påbegynnes.

Framdriftsplanen skal til enhver tid vise entreprenørens reelle plan for utførelse og ferdigstilling av arbeidene. Milepæler, tidskritiske avhengigheter og aktiviteter som innebærer risiko skal blant annet fremgå. Oppdatert framdriftsplan som både viser reelt oppnådd framdrift og videre planlagt framdrift skal leveres byggherren på hvert byggemøte. Entreprenøren foreslår og byggherren bestemmer detaljeringsgrad.

Hovedaktivitetene brytes ned med minimum to nivåer. Planen skal være så detaljert at det er mulig å se konflikter mellom risikofylte arbeider.

Byggherrens ytelser vil være fordelt over hele byggetiden. Entreprenøren kan ikke – uten særskilt avtale med byggherren – legge til grunn at byggherrens ytelser leveres raskere enn det som er nødvendig for ferdigstillelse i samsvar med kontraktens ferdigstillelsesfrist.

Planen holdes ajour i hele kontraktsperioden.

E.3.1 Rekkefølgebestemmelser / koordinering mot andre prosjekter

Arbeidene med breddeutvidelse og gateløp i Smerudstien må være utført før denne kan brukes som omkjøringsveg for byggingen av VA-anlegget.

Entreprenøren har plikt til å koordinere sine arbeider mot andre kjente anleggsarbeider som pågår i området på samme tid som utførelse for prosjektet. Kjente oppdrag det må påregnes koordinering mot er bygging av nye Lillehammer brannstasjon og bygging av gang-/sykkelveg i Gudbrandsdalsvegen og Landbruksvegen

Ved bygging av trase 2 av VA-anlegget (inn til ny brannstasjon) må disse arbeidene koordineres med Betonmast.

F.2 REGNINGSARBEIDER

Oppgjør for regningsarbeider skjer iht. kap. B.2.11, og prisingen i tilbudet må skje iht. dette.

I kap. B.2.9 er det angitt om og eventuelt hvordan prisregulering vil finne sted.

Tabellene fylles ut ved innsending av tilbud.

Sum mannskap og maskiner fra etterfølgende kapitler F.2.1 og F.2.2

Sum mannskap, eksklusiv overtidstillegg	
Sum overtidstillegg	
Sum maskiner	
Sum mannskap og maskiner: (overføres til kap F1)	

F.2.1 Mannskap

Spesifikasjon	Timepris Kr/time	Timer	Sum pris
Mannskap (unntak er spesifisert nedenfor)		40	
Rørlegger/fagarbeider		40	
Elektriker/fagarbeider		30	
Landmåler med utstyr		30	
Prosjekt-/anleggsleder		20	
Sum mannskap, eksklusiv overtidstillegg: (overføres til tabell i kap F2)			

Overtidstillegg i forhold til ordinær timesats for mannskap og i forhold til ordinær timesats for maskiner inklusiv fører	Tillegg Kr/time	Timer	Sum pris
a) for vanlig overtidarbeid		20	
b) hverdager kl 21.00 – 06.00		15	
c) søn- og helligdager (hele døgnet)		10	
Sum overtidstillegg: (overføres til tabell i kap F2)			

F.2.2 Maskiner

Opplysninger kan også gis på eget skjema.

Ønsket maskintype (byggherrens behov)	Vekt Løftekapasitet mv	Tilbudt maskin	Årsmodell Årstall	Timepris Kr/time	Timer	Sum pris
Maskiner inklusiv fører:						
Gravemaskin 12-16 tn	12 tn				40	
Gravemaskin 16-20 tn	16 tn				40	
Gravemaskin 20-25 tn	20 tn				40	
Gravemaskin 25-30 tn	26 tn				40	
Gravemaskin 30-35 tn	31 tn				40	
Gravemaskin 25-30 tn med pigghammer	26 tn				40	
Dumper	10m ³				30	
Vals 8-10 tn	8 tn				30	
Lastebil boggi					40	
Hjullaster 20-30 tn	21 tn				20	
Lastebil med henger					30	
Traktor med henger					30	
Maskiner eksklusiv fører:						
Mannskapsbil					30	
Vibroplate	0,3 tn				40	
Sum maskiner: (overføres til tabell i F.2)						

F.3 PÅSLAG FOR SIDE-OG UNDERENTREPRENØRER

Ikke relevant.

F.4 OPSJONER

Ikke relevant.

F.5 REGULERING

F.5.1 Prisregulering:

Se kap B.2.9

Oppdragsgivers ytelser

G.1 RIGGPLASS

Lillehammer kommune har ikke tilgjengelig riggplass i området. Entreprenør må selv finne riggplass og gjøre evt. avtaler med grunneiere.

G.2 TILKNYTNINGER TIL OFFENTLIG NETT, EL M.M

Entreprenør må selv sørge for tillatelser, utstyr for tilkobling av rigg til offentlig nett.

G.3 STIKNINGSDATA

Stikningsdata blir oversendt i sosi-format. Entreprenør må selv sørge for konvertering og kontroll av data for tilpasning i eget utstyr, f.eks. maskinstyring.

G.4 ARBEIDSTEGNINGER

Entreprenør vil få oversendt arbeidstegninger i PDF-format, og er selv ansvarlig for evt. utskrift av disse til papir. Standard tegningsstørrelse er A1 og A3.

Vedlegg

Se kap A.4